

Imago mundi. Autopoética

Juan L. Blanco Valdés

Formas de citación recomendadas

1 | Por referencia a esta publicación electrónica*

BLANCO VALDÉS, JUAN L. (2011 [2004]). “Imago mundi. Autopoética”. *Boletín Galego de Literatura*: 31, 187-195. Reedición en *poesiagalega.org*. *Arquivo de poéticas contemporáneas na cultura*.
<<http://www.poesiagalega.org/arquivo/ficha/f/307>>.

2 | Por referencia á publicación orixinal

BLANCO VALDÉS, JUAN L. (2004). “Imago mundi. Autopoética”. *Boletín Galego de Literatura*: 31, 187-195.

* Edición dispoñíbel desde o 31 de xaneiro de 2011 a partir dalgunha das tres vías seguintes: 1) arquivo facilitado polo autor/a ou editor/a, 2) documento existente en repositorios institucionais de acceso público, 3) copia dixitalizada polo equipo de *poesiagalega.org* coas autorizacións pertinentes cando así o demanda a lexislación sobre dereitos de autor. En relación coa primeira alternativa, podería haber diferenzas, xurdidas xa durante o proceso de edición orixinal, entre este texto en pdf e o realmente publicado no seu día. O GAAP e o equipo do proxecto agradecen a colaboración de autores e editores.

Juan L. Blanco Valdés

JUAN L. BLANCO VALDÉS, 44 anos. Vive coa súa muller (Sonia), dous fillos (Roberto e Juanpe) e unha cadela (Linda). Técnico editorial na Universidade de Santiago de Compostela e profesor do Departamento de Lingua Española no Centro da UNED en Pontevedra. En 1936 asasinaron a un irmán de seu avó –o poeta e xornalista Roberto Blanco Torres–, feito que determinou un compromiso froito do cal son os libros *Hipertensión cívica. Aproximación á vida e a obra de Roberto Blanco Torres* (1998), *Roberto Blanco Torres* (1999) e *Roberto Blanco Torres. Unha fotobiografía* (1999). Publicou os poemarios *Os signos, as mudanzas* (2000) e *Ruínas* (2002). Actualmente (2004) traballa nun poemario en castelán e nun libro de relatos en galego.

Imago mundi. Autopoética

187

Non choro as inclemencias
da herba nin non saber ser vento
ou un día da semana. Sei chover,
sei ser sarabia,
sei descargar o trebón no pararraios.
Sei volver
os venres do revés e nacer luns.

Mellor sería non escribir, nin ser de fume, nin ver como entrañas os invernos. Pero –sen que ninguén me preguntara se quería–, eu vivo, estou, amo, miro, calo, respiro, falo, ando.

¿Sería mellor, máis cómodo e feliz non ser de letras improvisadas e pilladas así, ao chou, segundo veñen, coma pantasma de tempos idos ou lenda de estas tuas entre os vimbios? Tal vez. Pero a vida e servidume e valdebágoas e as preguntas do barqueiro seguen aí, sempre latexando por baixo das roupas e as carautas e traducindo, segundo tras segundo, século tras século, o cotián en sublime, o ferro en bronce.

Habitarmos poeticamente a Terra, pedía Hölderlin, pero non se refería, creo eu, ás palabras dos poetas, nin aos libros dos poetas, nin á lingua dos poetas. Falaba, me parece, da flor chorona das pequenas cousas, esas que nos definen na distancia curta, *cuando ya nada se espera personalmente exaltante*, na nosa inanidade, anonimato, intrascendencia. A poesía é, existe de seu, queirámolo ou non, atravesando, *como un pulso que golpea las tinieblas*, as nosas vidas e deixando unha pegada inevitable nos nosos actos. Só hai que descubri-la.

¿Canta poesía pode haber
nos nenos comendo cereais,
canta harmonía
en velos irromper iconoclastas
no dominio do método?
¿Ou nela que decide
mudar a roupa dos armarios,
lavar os dentes a deshora?

Eu teimo, por iso (e a falta de todo), en buscarme entre as imaxes que constrúen as palabras, coa esperanza de enxergar algo de min, algo de vós que dea sentido ao que non o ten. Veño de atrás, vou cara adiante, e, no camiño, a poesía compañeira dos días e das noites. As preguntas do barqueiro.

188

¿Por onde comezar? ¿As nubes?
¿Baleiras as vosas vidas,
libralas do pecado máis orixinal?
¿Podería aprender de novo a non ser nada,
a andar, a pertencer a un idioma que non sexa o meu,
podería cancelar os contratos contraídos,
algo así, moi inmediato, que non precise de paciencia,
plug and play e matar os candelabros?
¿Poñer os pes no teito ou ducharme en auga fría
e seguir non sendo nada?

Ninguén enteiramente feliz pode adicarse a isto. A poesía é unha carga, é desacougo e urxencia, é necesidade de mudar o pasmo perante a dor en estre-mecemento. Creio remontar a 1977 a primeira vez que escribín un poema nun impulso de emotividade involuntaria, coma un arrauto de pena allea, tras ver na tele os asasinatos dos laboristas de Atocha. Moito máis recentemente –o río de Heráclito– escribín un texto adicado a un coello que me mataron sendo neno.

De cando a mata vén a imago mundi
máis poderosa que el recorda:
aquele novembro de porcos que berraban
sabendo certa a morte.
Vén de cando o rostro inocente do coello,
que tanto o neno amou,
se torcía no regañarse vil da inexistencia
e se facía, non riades, estufado de coello
e era xantar de cómplices lonxanos.

Eu refugo a poesía coma mostra ou compromiso, militancia, escola, exercicio estético. Non digo que non se deba facer, digo que non me interesa. Wilde cría –e eu tamén o creo– que todo poema malo é sincero. Un libro de poesía debiera lerse sen información ningunha de quen o escribiu, sen saber se é ou foi muller ou home, novo ou vello, nin do tempo no que escribiu, nin da lingua na que foi orixinalmente escrito. A súa lectura proporcionaría así ao seu lector unha vivencia honesta e veraz, propia e intransferible, e o lector sería o único responsable da decodificación dunha mensaxe de seu escura, inquietante, ambigua.

e achego nesta hora a débil voz do ilota
a axuda innecesaria das almas eivadas
sen agardar máis recompensa
que a acedume propia das mentiras solitarias

189

Os días que atravesei coma desertos, as mulleres e homes que acompañaron a miña singradura, as cidades, os amenceres e os solpores, as vontades case imperceptibles, a noite, eterna amiga e inimiga, tanto paraíso artificial, xa sabedes, esas cousas.

alquimia de fechar a brétema sobre os coleiros,
o lazo nos regatos, luz da casa
ao que volves, noite,
curto pracer bisílabo, de tripas un corazón rompido,
do calleiro un trousar así coma unha tebra mesta.

Tería que engadir o *atrezzo*, iso é a paisaxe, o feitizo da inmensa nai natureza (fica dito: nai, feminina), no seo da cal, nunha sorte de cósmica comunión, non son máis do que un fento ou o tobo dun raposo. Tortúrame non saber definir a lonxanía, sentirme inútil perante o cónclave das nubes mantendo

unha identidade que non quere deixarme. ¿Por qué non trocamos roupas coa
bris da mañanciña ou coas ponlas rexas do carballo que acubilla os esquíos?
Preguntas.

¿De quen será ventar
a brétema sobre o camiño
levando arelas de algo sen figura
a esta ánima rompida,
ás arestas e cornixas deste espírito caduco?

Sexamos castiñeiros
alegremente por ver cómo medramos,
e se fan pólas os gromos
agardando as denosiñas
morrer, como as rulas, no ventre das congostras
ou nas páxinas ocultas dos loureiros.

Aínda unha débeda: o inverno. Primordio, introspección. Era inverno
cando naceu o mundo.

190

Madre herba
recolle silandeira as tebras.
Chora padre vento
nas cancelas.
Prata e aceituna, a tarde.

A penumbra fecha portas,
trae avisos da neve,
prepara a casa para o sono.
Ha no fume monocorde dos carozos
segredos que só o fogar coñece. Neva
e, nalgures, certa,
late a sístole da noite.

Isto é o que hai. A materia prima, o extracto seco primitivo: a poesía é a
penas unha hipótese de traballo sobre un escenario no que, como podemos,
representamos o noso papel, grande ou miserento, sublime ou rendido do
noxo, galgando sen mirar atrás a lombos da certeza de renacermos coma o
fénix. Somos (fomos) fillo, amigo, pai, amante, lembranza, pó, aquel martes de
antroido, irmán, o onán primeiro, o último café na Hauptbahnhof, mirar dez

veces o teléfono e non soa, o espello coma inimigo, o futuro, aquel verán, tempos de tanto sacrificio oculto, a puta esperanza de que algo cambie xa cansada. A vida.

Aquí a palabra. E fóra o mundo.

OUTONO EN MARZO

Nun marzo de inexacto cómputo das horas
a xeadá convive co trasno das paredes
xogando a descubrir un palimpsesto
nas coordenadas do horizonte.

Pero non son cartas,
nin cancións familiares
daquelas que dependuraban dun pentagrama antigo.
Son follas dun calendario hostil,
ruínas das moradiñas
doutro tempo as que debuxan
o ceo atoldado dos meus días.

Podería ir probando feitizos en retratos espectrais
ó tempo de ensaiar acordos coas gadoupas
ou construír un espello cun material máis ben escaso:
algunhas cartas de loito escritas hai xa tempo,
a contrición devota dun amante
a quen venceu o noxo,
o voo disciplinado da andoriña
que deixa para sempre
o niño onde naceu.

Nada hai perfecto,
nin a falta imperdonable
desta tarde que se vai, sen preguntar,
por completo condenada
a ser noite en pouco tempo.

BUSCARNOS

¿Por que
ser mudas testemuñas
do declinar das nubes?

¿É forza vermos
agonizar o ceo
no lazo inocente
das pozas sen doernos?

¿Quen prohibirá seguirmos
descorrendo tapiccs,
oíndo os ratos no faiado,
debuxando selvas e cidades
nas paredes?

¿Cantos cálculos
de atroz complexidade
necesita o outono
para ser outono?

Támén o inverno dorme
e soña
que algún día foi neno.

VÍCTIMA DUN ESPELLISMO

Aínda cando ignoro o destino da paisaxe
anticipo un progreso inevitable a outro matiz
no que confundo o papel que se me asigna.
¿saberei ser unha silva, unha folerpa
solitaria, tal vez a primeira
que cae sobre as terras en penumbra?

Non podo penetrar
a ecuación que rexe os meteoros
nin teño calculado o devalar da lúa,
mais coñezo o punto exacto
no que a noite me fire, me traspasa.

Se acerto aínda a lles devolver a súa fermosura,
o acougo no que estaban antes de ser meus,
extraído dos enganos da luz
a sensación na que asentaba
o seu feitizo.

PASADO UN TEMPO

Declárase no sacrificio da estación un movemento,
unha vontade de tránsitos
imperceptibles
nos que se anuncia a temporada:
pode ser tupírense de follas
os sumidoiros,
pode que unha remuiñada repentina
ou tal vez as trenkas dos cativos,
os libros novos,
o arrecendo dos plumieres
navegando outra volta o litoral
da eternidade.

Agora é, pasado un tempo
cando máis se nos ocultan os perfís
do coñecido:
as mimosas, os xogos nas alamedas,
o primeiro onán, as cacharelas, as ordes
establecidas.

Agora é, pasado un tempo,
cando as sombras cun tacto denso
reviven, como escribindo
en necrópoles anónimas
epitafios na koiné de todos.

RITOS DE PASO

Dos vieiros compartidos que hoxe lembro
xorde o amargor dun átomo de harmonía,
o convencemento de entender por fin aqueles
ritos de nós cando eramos o xermolo inútil

de nós mesmos, e descubriamos a enerxía dos metais,
a esencial capacidade de agocharnos
e devir metamorfoses e incontables anestias
volvéndonos aire, sendo tempo, o que perdemos.

O que perdemos, un índice de bágoas, un catálogo de tebras,
mentres outros por nós decidían a condena
dun átomo recortado de harmonía contra o fondo
da completa voz, a anónima, o silencio dos eunucos.

E volvemos sempre, escravos por non querer ser cinza,
a darlle fin ás verbas e límite á loucura
poñendo por exemplo a noite na que todo mudou
e foi principio e fin e límite do día, recuperada a luz, o día.

Ritos de paso en minutos eternamente repetidos,
o tempo canalla que medrou e un inverno foi home
e falando coa palabra xusta de quen vive na linde dos abismos
proclamou un novo nome para as cousas e nós mesmos.

EXERCICIO DE TRADUCCIÓN SEN DICCIONARIO

Dixo o poeta hago mías las penas
dixo sentir nel a cuántos sufren
e cantar respirando. Eu non teño
moral autoridade para tanto. Nin forza
para cargar con máis penas alleas.
Pero canto, como todos, respirando
ou deteño por veces o respiro
e canto sen me importar perder o alento.
Estas limitacións recoñecidas,
eu fago, non obstante, miñas as estradas,
tal e como declarei recentemente
con gatos e porcoespíños rebentados,
oníricas preas dun universo único.
Fu reivindico as lavadoras oxidadas,
cíclopes poéticos por teren un só ollo,
mais na verdade ferralla nauseabunda
amante dos neumáticos,
cos que conviven na adúltera concupiscencia
que late maldita nos escombros.

Eu sinto cheos os containers
do lixo que a cidade envorca
e gomita, e regurxita na alborada
e recobro as volutas de fume repugnante
que levan canda eles os camiós.

Eu son o bardo errante
que canta a beleza palafítica
de casas con patas, habitadas
por homes-can e palleiros case humanos,
irreverentes productos
dun doutor Moreau pailán e fato.

Non quero
redimir a ninguén do sufrimento.

Non canto
na verdade respirando.

Canto gomitando,
soporto a arcada e desfágome da náusea
de sentirme partícipe de todo
disfrazando o noxo con palabras.